

Η ΡΟΜΑΝΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Ανάμεσα στους Γάλλους συνθέτες εκείνης της εποχής ξεχωρίζουν τα ονόματα του Ώμπέρ, του Άλεβό και του Έρόλ.

Ο Έσπρι Ώμπέρ, Έγγονος Κλών Ζωγράφου του Λουδοβίκου XVI, γεννήθηκε στην Κανό το 1782 και πέθανε στο Παρίσι το 1871. Μαθητής του Κερουμπίνι, που τον διαδέχτηκε κι ένας στη διεύθυνση του Ωδείου το 1832, μέλος της 'Ακαδημίας, όπου αντικατέστησε τον Γκοσέκ, και όρχημουσικός του Αυτοκράτορα το 1852, χάρισε όλες τις τιμές και τ' αξιώματα. Άξιαγάπητος σκεπτικιστής, ο σημείο που δλοι φοβόντουσαν το πνιξιμό του, Έγραψε πολλές όπερες από τις οποίες ξεχωρίζουν: ο Κτίστης (1825), ο Δειλός, Φιορέλλα, Λεοκαδία κι η Βουβή του Πόρτιτσι, που δόθηκε στην Όπερα, στις 29 Φεβρουαρίου του 1828, και στάθηκε το πρότυπο του ιστορικού είδους της όπερας, όπου ανήκουν ο Γουλιέλμος Τέλλος του Ροσσίνι κι ο Ροβέρτος Διάβολος του Μέγερμπερ. Στην Όπερα Κομικ, ο Ώμπέρ γνώρισε εξαιρετικές επιτυχίες με τον Φρά Ντιάβολο (1830), το Μαύρο Ντόμινο (1837), τα Διαμάντια του Στέμματος, τη Μανόν Λεσκώ, τη Χαριτών κλπ... Έγραψε έν δυο 132 πράξεις θεατρικών έργων, χωρίς να λογαριάσουμε τα μπαλέτα, που ή μουσική τους είναι αρκετά όδεια χωρίς όμως να είναι κι ή χειρότερη της εποχής εκείνης.

Σόν τον Ώμπέρ, έτσι κι ο Ίσάκοβος Φρομεντάλ—'Ηλίας Άλεβό στάθηκε μαθητής του Κερουμπίνι. Γεννήθηκε το 1799, και παρ' όλο που πήρε το βραβείο της Ρώμης, το 1819, βρήκε μεγάλη δυσκολία ως που ν' αναδείξει πλάι στον Ροσσίνι και τον Ώμπέρ, με την όπερα του ή Έβρα'ία. Η πρώτη παράσταση αυτής της όπερας δόθηκε στις 23 Φεβρουαρίου του 1835, με πλουσιότητα σκηνοθεσία και σημειώως εξαιρετική επιτυχία. Την ίδια χρονιά ανέβασε στην Όπερα Κομικ, με παρόμοια επιτυχία, την Άστραπή, κι έγινε δεχτός στην 'Ακαδημία. Έγραψε ακόμη τη Βασίλισσα της Κύπρου, Γκουντίνο και Τζινέβρα, την Ντάμα Πίκα κλπ.

Ο Φερδινάνδος Έρόλ, γεννήθηκε στο Παρίσι το Γενάρη του 1791 κι άφου πήρε τα πρώτα μουσικά μαθήματα από τον πατέρα του (που είχε γιά δάσκαλο τον Ίωάννη Χριστόφορο Μπαχ) μπήκε στο Κονσερβατοούρ όπου μαθήτευσε στον Κρότιερ, τον Κατέλ και τον Μελό και το 1812 πήρε το βραβείο της Ρώμης. Στη Νεάπολη, όπου διδασκε μουσική στις κόρες του Βασιλιά της Νεάπολης Μυρά, ανέβασε την πρώτη του όπερα: Η νεότης του Έρρίκου του 5ου. Άφου έπισκέφτηκε διαδοχικά τη Φλωρεντία και τη Βιέννη έναγαγόρισε στο Παρίσι, όπου ανέβασε μ' επιτυχία στην Όπερα Κομικ τις Ροζιέρ, κι ύστερα από μία σειρά άπειλιστικές άποτυχίες ανέβασε την όπερα του Ζάμπα, που του χάρισε τη δόξα και τον πλούτο. Η έκτομη όπερα του Λε Πρέ ώ κλέρκ, έφτασε μέσα σε τριανταεναία χρόνια, από το 1832 ως το 1871, στη χιλιούτη της παράστασης, χάρη στην ώραία της μουσική. Μα ή Έρόλ δεν μπόρεσε να χραρει γιά πολύ αυτές τις δυό του επιτυχίες, που τόσο τις δόζει, γιατί πέθανε πρόωρα φθισικός, το Γενάρη

του 1833, προφέροντας αυτά τα σπαραχτικά λόγια: «Πεινάω πάνω στην ώρα που αρχίζω να νιώθω ή μουσική!»

Κοντά στους παραπάνω συνθέτες πρέπει ν' αναφέρουμε ακόμη τον Άντόλφ Άντάμ (1803—1856),—που ήταν κι αυτός μαθητής του Κερουμπίνι, και που τα έργα του τό Ξυλοκάλυβο (1834), Άν ή μουν βασιλιάς (1852) και ή Άμαξιάς του Λονζιμού παίζονται ακόμη. Τόν Βικτόρ Μασσέ (1822—1884) συνθέτη των έργων οι Γάμοι της Γιαννούλας και Παύλος και Βιργίνια, και που τα έργα τόν Άμπρουάξ Τομά, μέτρο συνθέτη (1811—1896), μαθητή του Λεζυέρ και μεγάλο βραβείο της Ρώμης, που είχε την κακή έμπνευση να κατασταθεί με τη σύνθεση μουσικής γιά έργα μεγάλων κλασικών όπως ο Ντάντε, ο Σαίξπηρ κι ο Γκοίτε: 'Ονειρο θερνιής νόχτας, Μινιόν, Άμλετ, Φραντσέσκα του Ρίμινι, Τρικυμία κλπ. Γ' αυτό ο μεγάλος ιστορικός της μουσικής Κομπάριε έπτε, πολύ εύστοχα, γιά τα έργα του Τομά: «Τέτοιες όπερες πνιδουν ή μουσική.»

Όλοι όμως αυτοί οι συνθέτες έπικαζόταν άπό την τέρπια προσωπικότητα του μεγαλύτερου ρομαντικού συνθέτη της Γαλλίας, του ΕΚΤΟΡΑ ΜΠΕΡΛΙΟΖ.

Γιός ενός γιατρού, γεννήθηκε στην Κότ Σαιντ-Αντρέ, στην Ίζέρ τις 9 Δεκεμβρίου του 1803. Ο πατέρας του τόν έστειλε στο Παρίσι γιά να σπουδάσει γιατρού. Αύτός όμως, διαφέροντας να μορφωθεί μουσικά, βρρίκει τον Λεζυέρ και τον παρακαλεί να τόν πάρει γιά μαθητή του. Ύστερα από τέσσερα χρόνια, άφου ο άγαθος του δάσκαλος άκουσε μία Έπίσημη Λειτουργία του μαθητή του στην έκκλησία του Σαιν Ρόκ, του έπτε «Άγαπητέ μου Έκτορα, έχετε ιδιοφυία, και σάς τό λέω γι'ατί είναι άληθεια.» Προαιωθήθηκε γιά το μαθητή του αυτό που θα εύχόταν να είναι αύτός ο ίδιος, χωρίς να μπόρεσει να τό πετύχει, και χωρίς να νιώθει ήγνος ήηλυτπία, μοχθεί να τόν επβάλλει στον μουσικόν κόσμο.

Διάφορα γεγονότα έρχονται τώρα άπάνωτά να ταραξόν τη ζωή του: ή σύνθεση της Ουβέρτουόρας Waverle και Francis-Juges, ή γνωριμία του με τα έργα του Σαίξπηρ, το μεγάλο του φλογερό έρωτικό πάθος γιά την Άγγλιδα ήθοποιό Χάριερ Σμιθσον, που την άγάπησε μέλος την έβδε στους ρόλους της 'Οφελία, της Ίουλιέτας και Ζάν Σόρ, το άνάβρυσμα ή μάλλον το άνάβρυσμα του πληθωρικού του σπρίγματος που έκδηλώνεται στις Όκτώ σκηνές του Φάουστ, ή άηδία του γιά τη μουσική του Ροσσίνι, άδου του «φουσκομένου Φίγκαρο» άπως τόν άποκαλούσε, που τότε βριάβευσε στην Όπερα με τόν Γουλιέλμο Τέλλο του, κι ύστερα ο ένθουσιασμός του γιά τόν Βέμπερ, ο παρομοιού άπέλιπιας που μεταβάλλουν την καθημερινή του ζωή σε «μαρτυρική πορεία», ή οικογένεια του που τό κόβει τό ημνάτιό του, και τα μαθήματα κιθάρας που δίνει στους μαθητές του 'Ορθοπαιδικού Ίνστιτούτου της Κυρίας Ντιμάρ. 'Οα' αυτά τό δίνουν μία τόσο θλιβερή έμφάνιση, που ο σύντροφος του τόν άποκαλούν κοροϊδευτικά «ό μπαρμπα Χαράς.» Μα ή μέρα του διαγνώσιου γιά το βραβείο της Ρώμης πλησιάζει, κι είναι ή τρίτη φορά που ο

Μπερλιόζ παίρνει μέρος σ' αυτόν. Την προηγούμενη χρονιά πήρε το δεύτερο βραβείο: το 'Ινστιτούτο όμως δεν άνοιξε την άνωτατή άμβουή. Η 'Οφέλιμη του (ή θησοίοι Σμίθσον) είναι στο Λονδίνο κι ο Μπερλιόζ είναι περίλυπος μέχρι θανάτου...»

Μά το πάθος του αυτό, το υπαγορεύει επιτοχτικά να συνθέσει ένα έργο, στο οποίο αφοσιώνεται ολοκληρωτικά, μία μουσική ατοβιογραφία, τή Φανταστική Συμφωνία, την Ιστορία τών έρωτά του για τή Χάρτιε Σμίθσον, την έμμονή του ιδέα.

Αυτή όμως τή φορά πετυχαίνει στο διαγωνισμό τής Ρώμης το πρώτο βραβείο, με την κατάταξη το Σαρδανάπαλος. Σύγκαιρα παρερριεταί στην άκρόσηση τής Φανταστικής Συμφωνίας του, που πειχτηκε στο Κονσερβατοούρ, και χαίρεται τήν «δρημητική κιά σπιθοβολή έπιτυχία τής. Μά τώρα ή Χάρτιε δεν άποσολεί πιά τήν καρδιά του συνθέτη, που φλέγεται για μία πανιότα, μία «ουλίδα», την Καμυλά Μόκε. Και γι' αυτή γράφει τήν ούβερτούρα τής Γρικυμίας, αφέρωμα στον χαριτωμένο 'Αριελ...

Πρέπει όμως τώρα να φύγει για τή Ρώμη, κι αυτό είναι για το νεαρό έρωτευμένο ένα πραγματικό δράμα, που φράζει ως τήν άσπίρα αυτοκτονίας: γιατί ή Σουλίδα άρροβωνίζεται με τον κ. Πλεγέλ, κατασκευάζει πύλων.

Στ ή Ρώμη γράφει τόν Γουρισμό στη ζωή, τόν Βασισιά λ ήρ, τόν Ρόμν-Ρού και τόν όρχηστο του **Tuba Mirum** από τόν Ρέκβιεμ, που θα τόν γράφει άρστικά τό 1837.

Στό γυρισμό του στο Παρίσι, δίνει μία έκτέλεση τής Φανταστικής Συμφωνίας του, και προσκαλεί τή Χάρτιε Σμίθσον, που άκούει τό έργο αυτό μέσα σε μία σάλα, όπου το κοινό είναι πληροφρημένο από τό πρόγραμμα για τό ρόλο που παίζει (ή Σμίθσον) στη σύνθεση αυτού του έργου... Τελικά ο Μπερλιόζ παντρεύεται ή Χάρτιε, που γιά μόνη τής προικα έχει τή φτώχεια. Κοιμητόρος του είναι ο Λιστ... Αυτή του τήν τρέλλα ο Μπερλιόζ την πληρώνει τώρα άκριβά: μία ή μουσική τόν παρηγορεί και τό 1834 δίνει τήν όπερά του ο Χάρολντ στην 'Ιταλία κι άργότερα τόν Μπενβενούτο Τσελίνι, που άπότuche οίκαρά στην 'Όπερα μπροστά σ' ένα κοινό που κοροϊφει τής άμορφίας αυτού του έργου. Τόν Ρέκβιεμ, «άφου χτύπησε ο πολλούς τούφους», όπως λέει ο Φικγκρό (ή έφημερίδα), τελικά έκτελέστηκε στην τελική του όνιη προς τμήν του στρατηγού Ντομερμόν και τών στρατιωτών που σκοτώθηκαν μπροστά στην Κωνσταντιν. Τεσσαρες όρχηστρες γαλιάνων ήχου στ **Tuba Mirum**, τοποθετημένες στις τέσσερες γωνίες τής έκκλησίας. Διευθόνει ο άρχιμουσικός 'Αμπτενέκ: μά στη μέση τής έκτέλεσης αυτού του άριστογυρηματος, ρουφάει μία πρέζα τοιμακό (αυτή ή πρέζα θα μείνει Ισοβία πάνω στην καρδιά του Μπερλιόζ) κι άρχίζει να φανερνίζεται δυνατό, προκαλώντας μία σύγχυση στην έκτέλεση και τό γέλια του κοινού.

Τέλος ο Μπερλιόζ, που έν τώ μεταξύ έργαζόταν σό μουσικοκριτικός στην έφημερίδα **Débats**, διορίζεται στη βιβλιοθήκη του Κονσερβατοούρ, όπου μείνει άργόμυθος. Τήν εποχή εκείνη είναι πολύ άποσολόμενος με τή σύνθεση τής συμφωνίας του, με χωροδία και σάλ., Ρωμαιοί και 'Ιουλιέτα.

Τό 1840 γράφει μία Πένθημη και θριαμβευτική συμφωνία για τή 'Αποκαλυπτήρια τής Στ ήλης του 'Ιουλιού και διευθόνει ο ίδιος τήν έκτέλεση κρατώντας άντι για μπαγκέτα ένι ούτσι. Μά τήν ώρα εκείνη παρελαύνει ή έθνοφύρα κι ο σάλληγος μαζί με τό τούμπαν τής φανφάρας τής κάνουν τέτοιο θόρυβο, ώστε σκετάζουσι τή μουσική του άτυχου Μπερλιόζ.

Με τόν άγρόννο είναι φηχτά δυστυχίμενο: ή Χάρτιε είναι χηλιόρ: τά λεράτά σπινούρι: Ισοι σάν πύρε ο συνθέτης την παραγγέλια για τή ρεζινατρίβη του Φράάουσις και γά τήν άνοχηρήσση τής Πρόσκλησης στο Βάλες πανηγύρισε κυριολεκτικά.

Τήν ίδια εποχή ο Μπερλιόζ κατάφερε να προσληθεί στην 'Όπερα ή Μαρία Ρέιτο, τραγουδίστρια χωρίς ταλέντο, μά πολύ παρηγοράει τό συνθέτη γιά τics σκηές που τόν δημιουργεί ή Χάρτιε. Με τήν τραγουδίστρια αυτή, ο Μπερλιόζ έπιχειρεί μία μεγάλη τούρνε

στη Γερβανία, και στην έπιστροφή του ξαναδουλεύει τις όκτώ σκηές του Φάουστ, που τις είχε συνθέσει πριν από τό διαγινόμενο τής Ρώμης, τις άναπότουμε γύρω από τό έπιπόδιο τής Μαργαρίτας και δημιουργεί μ' αυτές τό άριστογυρημά τόν ή Καταδίκη του Φάουστ. Το έργο αυτό τό έκτελεί με δικά του έξεθα μπροστά σε μία μισοδαία αίθουσα. Μετά τό τέλος τής παράστασης, ο κόσμος «αναλαμβάνει τήν μικρόχολή φρήση του Ροοίνι: «Τό τραγουδι τού ποικητο προνάει άπαρατήρητο: δεν υπάρχει ούτε ένας γάτος.» Κι ο βιογράφος του Μπερλιόζ 'Αδόλφος Μπόσε, τελειώνει τό κεφάλαιο πάνω στην Καταδίκη μ' αυτή τήν τραγική φρήση: «Τό άριστογυρημά του Μπερλιόζ τόν κατάστρεψε οικονομικά.»

Τότε, για να βρεί τις δέκα χιλιάδες φράγκα που χρωστάει φεύγει σάν εξόριστος στη Ρωσία κι όστερα στο Λονδίνο. Τήν ίδια εποχή πεθαίνει ο πατέρας του Μπερλιόζ κι έτσι στις τόσες συνωχώρες του μουσικού προστίθεται κι ή βαθεία του θλήρη γι' αυτόν τό θάνατο. Σε λίγο πεθαίνει κι ή Χάρτιε. 'Απ' τήν άλλη μεριά ή 'Ακοδμία εκλέγει για μέλος τής τόν 'Δμπρουζ Τομά, προτιμώντας έναν άγνωστο από τό συνθέτη τής Καταδίκης του Φάουστ. 'Η μοίρα λυσάει κυριολεκτικά άνάντι του, μά ή μουσική του χαρίζει άκόμη τήν παρηγορία τής, δίνοντας του τήν έμπνευση να γράφει τήν Παϊδική ήλικία του του Χριστού, για μικρή φηχίτρα, χωροδία και σάλα, «λειτουργική εικόνα» άπέρχου διαύσιας, που τόν χαρίζει, στην πρώτη τής έκτέλεση, μία πραγματική έπιτυχία, τό 1854. Σε λίγο ο Μπερλιόζ παντρεύεται τή Μαρία Ρέιτο...

'Από καιρό ή ίδια να συνθέσει ένα μεγάλο έργο βαγαμένο από τήν Αλνεία όσα, κατέχει τό πνεύμα του Μπερλιόζ, 'Ενθουσιασμένο από τόν Λιστ και παρακινημένος από τήν προκλήσασ Σαίν-Βίγγκενσάιν, άρχίζει να δουλεύει πυρετώδως. Το λιμπρέτο τό γράφει μόνος του. Οί Τρώες θα γίνουν ένα λατινικό Δαχτυλιό του Νίμπελοσνυκ. 'Άλιμονο όμως, ή τύχη είναι τέτοιο έργο, στην εποχή του Ναπολέοντα του ΙΙΙ, ήταν σίγουρη: ένα μοναχα θεάτρο μοροδουο ν' ανεβόσει αυτό τό έργο, ή 'Όπερα, κι αυτό τό θεάτρο δεν τό δέχτηκε, παρά τά έντονα διαβήματα του συγγραφέα και τόν φίλων του. Ο Καρβαλό, που διέβηνε τό Λυρικό Θεάτρο, μοσοπειθείται, όπό τόν όρο να περικοπεί όλο τό πρώτο μέρος του έργου (Η δλωγή τής Τροίας) και μερικά άλλα μέρη του, πριν να παιχτεί, στις 4 Νοεμβρίου του 1865, με τόν τίτλο οί Τρώες στην Καρχηδόνα. Κι όμως πέρα τήν έπιτυχία τών πρώτων παραστάσεων, τό έργο αυτό δεν μπόρεσε να μείνει στο πρόγραμμα.

Τότε άρχίζει για τόν άτυχο συνθέτη μία περίοδος— ή τελευταία—που είναι πραγματικό μαρτύριο γι' αυτόν. Οί θάνατοι 'Γρωγατί άπανοται: ή Μαρία Ρέιτο πεθαίνει ξαφικά: ή άδερφή του Μπερλιόζ πεθαίνει: κι αυτή ή άπομόνωση, αυτή ή βραβιόταση γιά ένα πίο σκεπτικό άδριο ταακίζουν τόν συνθέτη. Κι όμως από τό Πολύ κακό για τό τίποτα, ο Μπερλιόζ έχει άκόμη τό κουράγιο να βγάλει μία κινουδρία όπερα, Βεατρίκη και Βενεδίκτος, για τό έγκανια του θεάτρο τής Βάδς,ς. Μά μία περίοδος στη Ρωσία τόν έξανάει κι ένα ταξίδι στη Μεσοβία δεν τό ξαναδίνει τής δυνάμεις του. Κοίτεται άδονακος κι ο θάνατος, όπως κι ή δόξα, διασκηδίζει κάνοντας τόν να περιμένει, και δεν τόν λυτερώνει από τή φηχίτη του ζήη παρά στις 8 τού Μάρτη του 1869.

Μονάχα μετά τό θάνατό του καταλαβαν όλοι τήν όξία αυτού του μεγαλοφύη μουσικού και διακρίναν πώς ήταν πραγματικά μεγαλοφύη, και πώς μοναχα άκέρρασι τής ρομαντικής διάθεσης τής εποχής του. Πραγματικά ή φηχίτη του έχει τό δρημητικό πέταγμα τών μεγάλωνφύη του Βίκτωρα Ούγκο. 'Η ένοργήσση του, που σ' αυτό είναι τόσο έάστηρη και τόσο άπλή στην άνάνωση, παρουσιάζει άναπάντεγες ήφήςες συνδυασμοί ήχογρωμάτων, έπινοήσεις πρωτότυπων ρυθμών, που δε φ'επιδώνουν καμιά έκλήρηση έφ έ, γεννιότανί κάτου από τήν πέννα του αδόρηγο, γιατί έννοσε ως τή κατάβαση του έαυτού του τή φόρμα που ταίριαζε στην έκφραση μίας σκέψης τόσο πρωτότυπης και τόσο ύποβλητικής σάν τή δική του.